

**Protokół z 7. posiedzenia Komitetu Sterującego-Monitorującego
Rządowego Programu NOWEFIO z dnia 25.10.2023 r.**

W dniu 25 października 2023 r. w formule online za pośrednictwem MS Teams odbyło się posiedzenie Komitetu Sterującego-Monitorującego Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030, którego przedmiotem było:

- wybór przedstawiciela KSM NOWEFIO do Komisji Konkursowej w edycji 2024;
- prezentacja raportu z Ewaluacji okresowej Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 (NOWEFIO) priorytety 2 i 3 (wykonawca: Ośrodek Ewaluacji);
- sprawy różne.

W posiedzeniu wzięli udział następujący członkowie KSM NOWEFIO:

Przedstawiciele organów administracji publicznej:

1. Piotr Mazurek – przewodniczący Komitetu,
2. Michał Budny,
3. Piotr Mierecki,
4. Tomasz Moliński,
5. Maciej Malmon,
6. Łukasz Marcisz.

Przedstawiciele organizacji obywatelskich:

1. Alicja Gawinek;
2. Natalia Bujak;
3. Wojciech Dec;
4. Karol Gutsze;
5. Wojciech Jachimowicz.

Przedstawiciele NIW-CRSO:

1. Michał Rulski, Zastępca Dyrektora NIW-CRSO,
2. Przemysław Jaśkiewicz, Zastępca Dyrektora NIW-CRSO;
3. Stefan Kołucki, Biuro Programów Horyzontalnych NIW-CRSO (protokolant spotkania);
4. Ewa Dzielnicka, Biuro Badań i Analiz NIW-CRSO;
5. Konrad Burdyka, Biuro Badań i Analiz NIW-CRSO;
6. Łukasz Ofiara, Biuro Programów Horyzontalnych NIW-CRSO.

Posiedzenie Komitetu Sterującego-Monitorującego rozpoczęło się o godz. 15:15. Przewodniczący Komitetu powitał uczestników.

Wybór przedstawiciela KSM NOWEFIO do Komisji Konkursowej NOWEFIO 2023

Pierwszym punktem posiedzenia był wybór przedstawiciela KSM do Komisji Konkursowej FIO 2024. Pan Łukasz Marcisz zgłosił kandydaturę Pana Michała Budnego. Swoją kandydaturę zgłosiła Pani Natalia Bujak. Pani Alicja Gawinek wyraziła poparcie dla zgłoszenia kandydatury Pani Natalii Bujak.

Głosowanie przeprowadzono na czacie Teams w formie pisemnej. Na Panią Natalię Bujak zagłosowały 4 osoby, na Pana Michała Budnego zagłosowało 6 osób.

W efekcie głosowania jednogłośnie przyjęto uchwałę KSM NOWEFIO nr 3/2023 z dnia 25.10.2023 r. wskazującą Pana Michała Budnego na przedstawiciela KSM do Komisji Konkursowej NOWEFIO 2024.

Ewaluacja okresowa Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 (NOWEFIO) priorytety 2 i 3 (wykonawca: Ośrodek Ewaluacji) - wyniki badania.

Następnie, Pan Konrad Burdyka z Biura Badań i Analiz NIW-CRSO przedstawił najważniejsze wnioski z ewaluacji okresowej Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 (NOWEFIO) priorytety 2 i 3. Do kluczowych wniosków z ewaluacji należą:

1. Znacząco nie zmienia się zróżnicowanie regionalne, które wskazane zostało w programie FIO 2014-2020: najniższą liczbą składanych ofert oraz najniższym współczynnikiem sukcesu cechują się województwa: opolskie, kujawsko-pomorskie, lubuskie i świętokrzyskie. Jest to zjawisko negatywne z punktu widzenia założeń Programu, gdyż jedną z jego zasad ma być dywersyfikacja regionalna, tj. „dostępność środków w ramach Programu powinna być możliwie równa we wszystkich regionach kraju, mając przy tym na uwadze potencjał społeczno-demograficzny regionu”. W kolejnych latach należy zastosować proponowany w programie system „kopert” regionalnych, w ramach których poszczególnym województwom przyznana zostanie minimalna alokacja środków. Do kryteriów przyznawania alokacji, do których należą obecnie potencjał społeczno-demograficzny i nasycenie regionu działalnością organizacji obywatelskiej, należałoby dodać aktywność organizacji w pozyskiwaniu środków z programu NOWEFIO (tzn. przyznawać więcej środków regionom, w którym organizacje są mniej aktywne).

2. Największą grupą organizacji realizujących projekty w ramach NOWEFIO są podmioty, które powstały w latach 2015-2019. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że 60% realizatorów projektów to organizacje, które powstały przed 2015 r., podczas gdy w Programie wielokrotnie wskazuje się potrzebę skierowania dofinansowania dla organizacji młodych i nieposiadających dużego doświadczenia. W kolejnych latach należy wzmocnić w ramach Priorytetu 2 szanse otrzymania dofinansowania przez organizacje młode (założone w ciągu ostatnich 3 lat) poprzez odpowiednie zmiany w kryteriach strategicznych. Nie dotyczy to Priorytetu 3, w którym dążymy do wypracowania przez organizacje zmian systemowych, a te wymagają większego doświadczenia.

3. Zagrożone są wartości 4 wskaźników docelowych programu: „Liczba wolontariuszy zaangażowanych przy realizacji zadań”, „Liczba partnerstw zawartych na rzecz zadania realizowanego w ramach Programu”, a zwłaszcza „Liczba zrealizowanych zadań mających na celu efektywne wykorzystanie narzędzi partycypacji publicznej” oraz „Liczba inicjatyw w zakresie partycypacji publicznej (w tym np. ciał dialogu obywatelskiego i jednostek pomocniczych w samorządach) utworzonych w ramach bądź na

skutek zadania”. W odpowiedzi na wskazane zagrożenia należy obniżyć wartość docelową wskaźnika „Liczba partnerstw” (projekty realizowane są w dużych partnerstwach, a wskaźnik „liczba partnerstw” promuje nie tyle samą współpracę w partnerstwie, co powstanie dużej liczby małych partnerstw). We współpracę w zakresie partycypacji publicznej warto zaangażować, w sposób systemowy, samorządy oraz rozważyć rezygnację ze wskaźnika „Liczba inicjatyw w zakresie partycypacji publicznej (w tym np. ciał dialogu obywatelskiego i jednostek pomocniczych w samorządach)”, gdyż formy te obecnie tracą swoją popularność – partycypacja publiczna realizowana jest na wiele innych sposobów, a za tworzenie ciał dialogu obywatelskiego odpowiedzialne są głównie instytucje publiczne. NGO i inne podmioty społeczeństwa obywatelskiego często nie są w stanie w sposób efektywny doprowadzić do ich stworzenia i podtrzymania.

4. Największe problemy w ramach realizacji NOWEFIO dotyczą kwestii partycypacji publicznej (Priorytet 3.). Większość podmiotów, które realizowały projekty w ramach Programu NOWEFIO, nie angażowało się od czasu ich zakończenia w procesy decyzyjne na poziomie samorządu ani na poziomie centralnym. Badanie wskazuje, że dużo większe trudności występują w przypadku Priorytetu 3. niż Priorytetu 2. W Priorytecie 3. organizacje biorą udział niechętnie. Spowodowane jest to tym, że jest to trudniejszy priorytet, wymagający większego profesjonalizmu od organizacji, nie wszystkie organizacje są wyspecjalizowane w kwestii partycypacji publicznej, brakuje wzajemnego zaufania podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i władz lokalnych zwłaszcza w dobie rosnącej polaryzacji. Wyniki ankiety wskazują na stricte lokalny charakter realizowanych działań – żaden projekt nie dotyczył kształtowania polityk publicznych na poziomie krajowym czy nawet regionalnym. Ponadto w Priorytecie 3. zdecydowanie dominował jeden rodzaj działań, jakim są działania edukacyjne w zakresie partycypacji publicznej. Osiągnięcie wskaźników w zakresie partycypacji publicznej jest zagrożone. Wydaje się, że sytuacja ta różni się częściowo z intencją twórców Programu, którzy dążyli do wspierania działań prowadzących do stworzenia trwałych rozwiązań instytucjonalnych, w tym powołania ciał pomocniczych samorządu terytorialnego i instytucji dialogu obywatelskiego. Obecny system zrzuca całą odpowiedzialność za partycypację publiczną na NGO i inne podmioty społeczeństwa obywatelskiego – to organizacje pozarządowe muszą nakłonić samorządy do współpracy. Należy poddać głębokiej refleksji kwestię wspierania partycypacji publicznej w ramach programu konkursowego, jakim jest NOWEFIO. Być może działania w tym zakresie powinny być realizowane w sposób całkowicie odmienny – na zasadzie krajowych lub regionalnych projektów systemowych, w których uczestniczyłyby zarówno NGO, jak i samorządy. Rekomendujemy zatem stworzenie nowej formuły wspierania partycypacji publicznej opartej na rzetelnej diagnozie. Pierwszym etapem tych działań byłoby przeprowadzenie (w formie systemowego działania NIW) szeroko zakrojonej diagnozy stanu partycypacji publicznej w dzisiejszej Polsce, obejmującej kompleksową analizę działań podejmowanych przez instytucje samorządowe i rządowe, badanie samorządów, organizacji pozarządowych i mieszkańców (ilościowe i jakościowe). Celem takiego badania byłoby wskazanie luk, problemów i barier w systemie partycypacji, czynników sukcesu i porażki, a także sformułowanie rekomendacji do dalszego wsparcia partycypacji publicznej. Wsparcie to powinno być kierowane zarówno do podmiotów społeczeństwa obywatelskiego, jak i do instytucji publicznych, lokalnych i centralnych.

5. Do najczęściej wskazywanych czynników pozytywnych wpływających na projekty należą: zgodność projektu z potrzebami uczestników, komunikacja z uczestnikami projektu, kompetencje zespołu w zakresie realizacji działań, komunikacja w zespole (czynniki wewnętrzne) oraz: zaangażowanie uczestników projektu, współpraca z Narodowym Instytutem Wolności i stosunek społeczności lokalnej

do projektu (czynniki zewnętrzne). Z kolei do wskazywanych czynników negatywnych należały najczęściej pandemia COVID-19, niewystarczające zaangażowanie samorządów oraz ze strony innych instytucji/organizacji/firm (wewnętrzne), jak również niewystarczające kompetencje zespołu w zakresie rozliczania i sprawozdawania projektów, niewystarczająco dobra organizacja pracy i relacje w zespole realizującym projekt. Czynniki mające największy wpływ pozytywny wiążą się z grupą uczestników projektu. Udany projekt to taki, który z jednej strony odpowiada na potrzeby uczestników, a z drugiej – uczestnicy są zaangażowani w jego realizację. Te dwie kwestie są ze sobą szczególnie powiązane, dlatego należy położyć silny nacisk na angażowanie uczestników już na etapie planowania projektu i przyjmowanie do realizacji tych projektów, które są zgodne z potrzebami uczestników. Aby wzmocnić oddziaływanie czynników pozytywnych i ograniczyć oddziaływanie czynników negatywnych, rekomendujemy: realizację przez NIW szkoleń dla podmiotów uprawnionych do wnioskowania w zakresie ww. czynników (jako część Akademii NIW), stworzenie katalogu dobrych praktyk z opisami projektów, w których ww. czynniki pozytywne odegrały kluczową rolę lub czynniki negatywne zostały zniwelowane, wzmocnienie znaczenia diagnozy potrzeb w ocenie ofert lub wyodrębnienie jej jako osobnego kryterium z jednoczesnym wsparciem dla oferentów w tym zakresie (szkolenia, webinaria, materiały).

6. Pomimo, że limit środków na rozwój instytucjonalny Beneficjentów wynosi 20% środków dotacji, to tylko 37% organizacji przeznaczyło więcej niż 10% środków na rozwój instytucjonalny, a 28% w ogóle nie przeznaczyło środków na ten cel. Należy rozważyć możliwość przeznaczenia środków na rozwój instytucjonalny w wysokości np. 15% bez analizowania tego punktu przy ocenie merytorycznej lub też uzależnić taką możliwość od obecnej sytuacji organizacji. Jednocześnie przyznanie tych środków zależne byłoby od istnienia, spełniającej jasno sprecyzowane standardy, strategii rozwoju organizacji.

Sprawy różne

W ramach spraw różnych Pan Stefan Kołucki przedstawił tematy zaplanowane do omówienia na kolejnych posiedzeniach Komitetu, w tym: dyskusję na temat działań mających na celu przejrzystości rozstrzygnięcia konkursów, podsumowanie realizacji edycji 2023 Programu, zapewnienie dostępności w ramach zadań realizowanych w ramach Programu. Pan Wojciech Dec dodał, iż w ramach projektu realizowanego przez Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych wypracowywane są rozwiązania z zakresu zapewnienia dostępności działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe i pod koniec bieżącego roku lub na początku przyszłego roku efekty projektu będzie można przedstawić podczas posiedzenia Komitetu.

Następnie, Pan Karol Gutsze poprosił Pana Michała Budnego, przedstawiciela Komitetu do Komisji Konkursowej NOWEFIO 2022 o zrelacjonowanie przebiegu posiedzenia Komisji Konkursowej. Niestety, Pan Michał Budny opuścił już posiedzenie Komitetu, w związku z czym Pan Stefan Kołucki w sposób ogólny zrelacjonował przebieg posiedzenia Komisji Konkursowej oraz zaplanowane zostało dodanie punktu w programie kolejnego posiedzenia Komitetu, w ramach którego Pan Michał Budny przedstawi swoją relację z posiedzeń Komisji Konkursowych w edycjach 2022 i 2023. Pani Natalia Bujak zapytała o obowiązki przedstawiciela KSM w Komisji Konkursowej, na co Pan Michał Rulski, Zastępca Dyrektora NIW-CRSO wskazał, iż są one zgodne z Regulaminem Konkursu NOWEFIO, natomiast Pan Stefan Kołucki dodał, iż przedstawiciel KSM jest równoprawnym członkiem Komisji Konkursowej, posiadającym prawo głosu, mającym możliwość wglądu do wszystkich ofert złożonych w konkursie.

Na zakończenie posiedzenia, Pan Michał Rulski, Zastępca Dyrektora NIW-CRSO zaprosił członków KSM na planowaną w dniach 27-29.11 br. konferencję organizowaną przez NIW-CRSO w Warszawie, która będzie okazją do podsumowania i refleksji nad 20-leciem funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Komitet zakończył posiedzenie o godz. 16:30.

Przewodniczący
Komitetu Sterująco-Monitorującego
Rządowy Program NOWEFIO

/-/

Piotr Mazurek

Protokół sporządził: Stefan Kołucki, Kierownik BPH, NIW-CRSO